

Rusya'nın Asya Açılımı

Rusya, Ukrayna krizi nedeniyle Batı'nın izolasyonist tepkisiyle karşı karşıya. Bu bağlamda ekonomisinin belkemiğini oluşturan petrol ve doğal gaz ihracatında riskleri azaltmak ve pazarları çeşitlendirmek için başta Çin olmak üzere Asya ülkeleri ile yakınlaşıyor.

Altay ATLI

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in 20-21 Mayıs tarihlerinde gerçekleştirdiği Çin ziyareti sırasında iki ülke arasında imzalanan 400 milyar dolarlık doğal gaz anlaşması, küresel enerji ve jeoekonomi denklemlerinin yeniden formüle edilmesine yol açacak niteliklere sahip. Ekonomisi hâlihazırda tehlike sinyalleri veren Rusya, Ukrayna'da devam eden kriz nedeniyle Batı tarafından izole ediliyor; bu nedenle de sürdürülebilir büyüme için ihtiyaç duyduğu petrol ve doğal gaz arzını yeni pazarlara yönlendirmeyi amaçlıyor. Bu bağlamda Moskova'nın başta Çin olmak üzere Asya ülkelerine açılımı son birkaç ay içerisinde gözle görülebilir şekilde hız kazandı. Akademisyen Sergey Radçenko'nun belirttiği gibi, Rusya "bugün -her zamankinden fazla bir şekilde- Batı'ya değil Doğu'ya bakıyor."

Putin'in Çin ziyareti sırasında imzalanan doğal gaz anlaşması, geçtiğimiz yılın Haziran ayında Rus devlet petrol şirketi *Rosneft*'in Çin ile imzaladığı 25 yıllık, Rusya'dan Çin'e -hâlihazırda günde 300 bin varil olan- petrol ihracatını 600 bin varile çıkartan, 270 milyar dolarlık anlaşmanın bütünleyicisi olarak görülebilir. Anlaşma uyarınca Rus doğal gaz şirketi *Gazprom*, Çin'e 2018'den başlayarak 30 yıl boyunca yılda 38 milyar metreküp doğal gaz satacak. Bu miktar, Avrupa'ya satılan doğal gazın ancak dördte birine tekabül etse de Rusya açısından hem ihracat pazarlarını çeşitlendirmek hem de Çin'le çok-boyutlu bir ekonomik ilişki tesis etmek açısından önemli bir adım.

Çin'le kapsamlı ekonomik ilişkiler hedefi

Rusya'nın öncelikle Sibiry'a'daki geniş doğal gaz rezervlerinde üretim ve nakliyat konusunda altyapının geliştirilmesi için Çin yatırımına ihtiyacı var. Sibiry'a'nın orta ve doğu bölgelerinde yer alan Yakut ve İrkutsk havzalarındaki -toplam miktarı 2,7 trilyon metreküp olarak tahmin edilen- doğal gaz kaynaklarının entegre bir şekilde üretimi ve boru hatlarıyla Rusya'nın Pasifik kıyısında yer alan Vladivostok'a nakledilerek Asya pazarlarına aktarılması için planlanan "Sibiry'a'nın Gücü" projesi yaklaşık 70 milyar dolarlık bir yatırım gerektiriyor ve Çin söz konusu hattın kendi topraklarındaki kısmı için 22 milyar dolarlık bir kaynak taahhüt etmiş durumda.

Rus ekonomisi son dönemlerde yapısal reformlarının yapılamaması, enerji kaynaklarına bağımlılığın azaltılamaması, yüksek enflasyon ve jeopolitik risklerin, dolayısıyla da belirsizliklerin artması nedenlerine bağlı olarak sıkıntılı bir dönemden geçiyor. Dünya Bankası verilerine göre 2012 yılında yüzde 3,4 olan GSYİH büyümesi, 2013 yılında yüzde 1,3'e geriledi. Bu şartlar altında Rusya'nın Çin ile ekonomik işbirliğini doğal gaz yatırımları dışındaki alanlarda da genişletme isteği var. "Rusya Uzakdoğusu" olarak adlandırılan Sibiry'a'nın orta ve doğu kısımlarının kalkındırılması, Moskova için öncelik taşıyor ve bu amaç doğrultusunda Çin sermayesi ve teknolojisinin bu bölgelerdeki projelere çekilmesi hedefleniyor. Putin'in Çin medyasına verdiği bir demeçte "Çinli

firmaların Sibiry'a'da petrol ve doğal gaz dışındaki alanlara da yatırımlar yapmalarını, Rus firmalarıyla teknolojik ve sınai ittifaklar kurmalarını bekledikleri" şeklindeki açıklaması, Rusya'nın bu ortaklığa bakışını ortaya koyuyor.

Çin için uygun fiyat

Enerji ihtiyacı hızla artan Çin içinse Rusya ile yapılan anlaşma, gerek tankerler yerine boru hatları üzerinden ithalat yaparak masrafların düşürülmesi gerekse de enerji sepeti içerisinde ağırlıklı ürün olan kömürün payının azaltılarak daha temiz ve sürdürülebilir bir alternatif su-

ÇİN, Şangay: Rusya Devlet Başkanı V. Putin ve Çin Halk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Xi Jinping, Asya'da Etikileşim ve Güven İnşası Konferansı'nda, 21 Mayıs 2014.

Fotoğraf: Mark Ralston

nan doğal gaz geçişin hızlandırılması açısından avantaj sağlıyor. Bu arada, her ne kadar imzalanan doğal gaz anlaşmasında fiyat kamuoyuna açıklanmadıysa da Çin'e uygun şartlar sağlandığını tahmin etmek zor değil. Toplam 400 milyar dolarlık bu anlaşma, 30 yıl ve yılda 38 milyar metreküp üzerinden hesaplandığında doğal gazın bin metrekübünün yaklaşık 350 dolara geldiği görülecektir. Bu rakam, Gazprom'un -metreküp başına 313 dolar ödeyen İngiltere hariç- Avrupa ülkelerinden tahsil ettiği tutarın altında. Rus gazete *İzvestiya*'nın aktardığı rakamlara göre, Rus doğal gazının bin

metrekübü için Türkiye 407, Almanya 380, Fransa 394, İtalya 440, Polonya 525, Makedonya 564 dolar ödüyor.

Rusya'nın Asya açılımının ağırlık noktasını Çin oluştursa da Moskova'nın diğer bölge ülkelerine yönelik girişimlerinin de arttığı gözlemleniyor. Son olarak, Kuzey Kore'nin yaklaşık 10 milyar dolarlık borcunun yüzde 90'ını silen Rusya, Sakhalin'de çıkan doğal gazın Güney Kore'ye taşınması için Kuzey Kore üzerinden geçecek bir boru hattı ve bir demiryolu inşa etmeyi planlıyor. Keza, Vietnam'la petrol arama ve sondajdan nükleer enerjiye kadar birçok

anlaşma imzalandı. Yükselişte olan Rus-Japon ilişkileri ise Ukrayna sorunu nedeniyle kesintiye uğramış durumda.

Batı'nın Rusya'nın dış ekonomik ilişkilerindeki ağırlığı, karşılıklı bağımlılık şartları nedeniyle devam edecek. Ancak yapısal ekonomik sorunların etkisinin jeopolitik riskler nedeniyle şiddetlendiği bir ortamda, Rusya tüm yumurtaları aynı sepete koymanın ne kadar tehlikeli olduğunu görüyor ve ilişkilerini çeşitlendirmeyi hedefliyor. Bu bağlamda, önceliği de doğal olarak başta komşusu Çin olmak Asya ülkelerine veriyor. ■